

О. В. Кравець,
аспірант, Класичний приватний університет, м. Запоріжжя

ОЦІНЮВАННЯ РОЗВИТКУ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА УКРАЇНИ

О. Kravets,
postgraduate student, Classical private university, Zaporozhe

ASSESSMENT OF DEVELOPMENT OF SME UKRAINE

Проаналізовано опитування керівників малого та середнього підприємництва та органів влади з метою надання оцінки розвитку ділового клімату в Україні. Виявлено, що індекс ділового клімату складається із індексів, які описують ділове середовище поточного стану та очікувані зміни ділового середовища в найближчі 6 місяців, поточну фінансово-економічну ситуацію та очікувані зміни фінансово-економічної ситуації через півроку, зміни ділової активності за останні 2 роки та очікувані зміни в наступні 2 роки, а також поточний стан регуляторного середовища.

Зроблено висновки про те, що в порівнянні з 2015 р. у 2016 р. поточний стан ділової активності для більшості представників МСП покращився, при цьому майже 40% опитаних МСП вважають, що згодом ситуація погіршиться, проте близько третини респондентів також сподіваються на покращення ситуації. За останні 2 роки відбулось скорочення ділової активності в 39,1% МСП, проте більше половини опитаних планують розширити свою діяльність протягом наступних 2 років. Також за досліджуваний період спостерігалась позитивна тенденція щодо зниження часу, витраченого МСП та витрачених коштів на регуляторні вимоги. Виявлено, що малі та середні підприємства потребують державну підтримку перед усім у спрощенні податкового адміністрування, зменшення кількості необхідних документів та створенні єдиного інформаційного ресурсу.

Were analyzed poll of small and medium enterprises and authorities in order to assess the development of the business climate in Ukraine. Were revealed that the index of business climate consists of indexes that describe the business environment of the current situation and the expected change of the business environment in the next 6 months, the current economic and financial situation and expected changes in financial and economic situation in half a year, changes in business activity over the past 2 years and expected changes in the next 2 years, and the current status of the regulatory environment.

Were concluded that compared with 2015 in 2016 the current state of business activity for the majority of SMEs has improved, but almost 40% of SMEs believe that eventually the situation will worsen, but about a third of respondents expect improvement of the situation. Over the past 2 years have decreased business activity in 39.1% of SMEs, but more than half of respondents plan to expand their activity over the next 2 years. Also a positive trend to reduce the time spent and money spent on regulatory requirements by SMEs was during the study period. Were revealed that SMEs need government support before all to simplify tax administration, reducing the number of required documents and create a single information resource.

Ключові слова: малі та середні підприємства, діловий клімат, ділова активність, ділове середовище, регуляторне середовище.

Key words: SMEs, business climate, business activity, business environment, regulatory environment.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

В умовах економічної, політичної та соціальної кризи саме мале підприємництво є найуразливішими, тому особливо потребують захисту з боку держави. Враховуючи те, що суб'єкти малого підприємництва є відкритою, динамічною, складною системою із

Рис. 1. Цілі дослідження АВСА

Джерело: складено автором за даними джерела [5].

структурованою множиною взаємозв'язків, тому необхідним є комплексне та поетапне дослідження основних тенденцій розвитку з метою виявлення перспектив та перешкод у розвитку малого підприємництва.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Проблемі розвитку малого підприємництва в Україні присвятили свої праці багато вчених серед них Горинський М. [1], Лавренчук Е. [7], Турчак В.В. [8], Варналій З.С., Виноградська А.М., Ганенко О.В., Кучерова Г.Ю. [6], Жаліло Я.А., Назаренко Н.С., Ткачук О.М. та інші.

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є оцінювання сучасного стану ділового клімату та виявлення потенціалу розвитку малого та середнього підприємництва на основі анкетування представників підприємств.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

За рейтингом Doing Business станом на червень 2016 р. в галузі легкості ведення бізнесу Україна посідає 80 місце серед 190 країн світу [9]. Дана оцінка проведена незалежними закордонними експертами Всесвітнього банку, проте цікавою є також оцінка ділового клімату підприємцями України. З цією метою в 2015—2016 рр. інститутом економічних досліджень та політичних консультацій було проведено комплексне опитування АВСА (рис. 1) керівників малих та середніх підприємств (МСП) та інших учасників (органів влади). Зазначимо, що мікропідприємства, мають часту 67% від загальної кількості МСП, малі підприємства, становлять 19% від загальної кількості МСП, а середні лише 14% [5].

Зазначимо, що АВСА — це інструмент моніторингу та оцінки ділового клімату, виявлення бар'єрів на шляху розвитку МСП, формування переліку пріоритетних економічних, правових та регуляторних заходів (реформ) для покращення середовища ведення бізнесу в Україні [5].

Індекс ділового клімату АВСА розраховувався за шкалою від -1 до +1 як різниця між часткою позитивних та негативних оцінок. та включав у себе різні аспекти в секторі МСП. Складові індексу зображені на рисунку 2. При цьому значення Індексу ділового клімату за результатами 2015 р. було близьким до нуля і мало значення 0,01, а в 2016 р. цей показник підвищився до позначки 0,06, що свідчить про незначне покращення ділового клімату в Україні в 2016 р. Індекс ділового клімату складався з чотирьох основних індексів, кожен з яких також досліджувався в декількох напрямках (табл. 1) [5].

Отже, в 2015 р. більшість представників МСП оцінюють поточний стан ділової активності незадовільно, при цьому більше третини опитаних МСП вважали, що згодом ситуація лише погіршиться, проте близько третини респондентів також сподівались на покращення ситуації. В 2016 р. стан ділового середовища дещо змінився — можна бачити підвищення значень індексів, що свідчить про те, що ділове середовище стабілізується. За останні 2 роки відбулось скорочення ділової активності в 40,5% МСП за даними 2015 р. та в 39,1% за даними 2016 р., при цьому поточну фінансово-економічну ситуацію оцінюють незадовільно в 2015 р. — третина опитаних, а в 2016 р. вже 22,2%. Проте більше половини МСП вважають поточну фінансово-економічну ситуацію задовільною, а також більше половини опитаних планували розширити свою діяльність протягом наступних 2 років в 2015 р., а в 2016 р. цей показник знизився із 53% до 47,8%. Отже, за результатами 2016 р. малі та середні підприємства висловили готовність до розвитку у найближчі 6 місяців, проте вони мають менш оптимістичні сподівання щодо розвитку в довгостроковій перспективі. Що ж стосується індексу регуляторного середовища, найгірша ситуація у сфері початку користування приміщенням в 2015 р., проте в 2016 р. цей показник значно підвищився. Найкраще МСП оцінили ситуацію з реєстрацією підприємства та ситуацію з перевітками, адже в 2015 р. діяв мораторій на перевірки МСП.

Найважливішими індикаторами регуляторного клімату вважають кількість процедур для започаткуван-

Таблиця 1. Складові індексу ділового клімату МСП

Назва складової індексу ділового клімату	Значення	Складові досліджуваних індексів	Значення	Результати дослідження
Індекс ділового середовища МСП, короткостроковий	-0,26 (2015р.); -0,17 (2016 р.)	поточний стан ділового середовища	-0,42 (2015 р.); -0,29 (2016 р.)	позитивний 9,90% задовільний 6,3% поганий 51% 45,2% 39,10% 48,5% ■ 2 015р. ■ 2 016р.
		очікувані зміни ділового середовища (через 6 міс)	-0,1 (2015 р.); -0,05 (2016 р.)	не зміниться 26,30% покращиться 32,6% погіршиться 34,40% 28,7% 39,30% 38,7% ■ 2 015р. ■ 2 016р.
Індекс ділової активності МСП, короткостроковий	-0,04 (2015 р.); 0,06 (2016 р.)	поточна фінансово-економічна ситуація	-0,16 (2015 р.); -0,04 (2016 р.)	добра 18,20% погана 13,7% задовільна 22,20% 30,0% 59,60% 56,3% ■ 2 015р. ■ 2 016р.
		очікувані зміни фінансово-економічної ситуації (через 6 міс)	0,08 (2015 р.); 0,17 (2016 р.)	не зміниться 35,3% погіршиться 24,1% покращиться 27,0% 38,3% 40,6% 34,7% ■ 2 015р. ■ 2 016р.
Індекс ділової активності МСП, довгостроковий	0,17 (2015 р.); 0,15 (2016 р.)	зміни ділової активності за останні 2 роки	-0,11 (2015 р.); -0,08 (2016 р.)	не змінилась 30,2% зросла 30,0% скоротилась 30,7% 29,5% 39,1% 40,5% ■ 2 015р. ■ 2 016р.
		очікувані зміни ділової активності в наступні 2 роки	0,45 (2015 р.); 0,38 (2016 р.)	скоротяться 10,20% розширяться 8% не зміняться 47,80% 53% 42% 39% ■ 2 015р. ■ 2 016р.
Індекс регуляторного середовища	0,17 (2015 р.); 0,19 (2016 р.)	I 0,57 0,59 II -0,04 0,12 III 0,08 0,12 IV 0,09 0,06 V 0,34 0,33 VI 0,08 0,13 VII 0,13 0,1 VIII 0,13 0,1 ■ 2 015р. ■ 2 016р. I- реєстрація, II- початок користування приміщенням, III- отримання ліцензій, IV- отримання сертифікатів відповідності та санітарних висновків, V- ситуація з перевітками, VI- імпорتنі операції, VII- експортні операції, VIII- адміністрування та сплата податків		

Джерело: складено автором за даними джерела [5].

Таблиця 2. Всесвітній рейтинг кількості процедур, необхідних для започаткування підприємницької діяльності

Країна	Місце в загальному рейтингу конкурентоспроможності	Місце за обраною категорією	
		місце в категорії	кількість необхідних процедур
Македонія	68	1	1
Нова Зеландія	13	1	1
...	...	...	...
Україна	85	22	4
...	...	...	...
Венесуела	130	138	17

Джерело: складено автором за даними джерела [10].

Таблиця 3. Всесвітній рейтинг кількості днів, необхідних для початку підприємницької діяльності

Країна	Місце в загальному рейтингу конкурентоспроможності	Місце за обраною категорією	
		місце в категорії	кількість днів
Нова Зеландія	13	1	0,5
Македонія	68	2	1
...	...	...	...
Україна	85	42	7
Швеція	6	42	7
Оман	66	42	7
...	...	...	...
Венесуела	130	138	144

Джерело: складено автором за даними джерела [10].

ня підприємства та час, витрачений на цю процедуру. За даними Всесвітнього Економічного Форуму 2016-2017 рр. Україна посідає 22 місце за кількістю процедур (табл. 2) та 42 місце за витратним часом (табл. 3) серед 138 країн світу [10].

Тобто Україна посідає 22 місце в зазначеному рейтингу, але можна відзначити що той самий показник: 4, мають ще ряд країн, серед яких: Болгарія, Данія, Угорщина, Ірландія, Казахстан, Латвія, Молдова, Нідерланди, Норвегія, Польща та Об'єднане Королівство [10].

При цьому для України цей показник мав тенденцію до зниження.

В Україні МСП витрачають час на: державного реєстратора (реєстрація та перереєстрація підприємства), отримання ліцензій, сертифікатів відповідності та гігієнічних дозволів а також на перевірки контролюючими органами (табл. 4).

За досліджуваній період спостерігалась позитивна тенденція щодо зниження часу, витраченого МСП

та витрачених коштів на регуляторні вимоги. Так, розміри витрат часу на державного реєстратора у 2015 році та у попередні періоди свідчать про стабільне зниження як загальної тривалості, так і вартості реєстраційної процедури (табл. 5), проте в 2016 р. ці показники зросли [5]. Порівняно з 2013 р., у 2015 р. ситуація з ліцензуванням для більшості опитаних підприємств залишилась без змін, так само змін не відбулось у процедурі видачі сертифікатів відповідності, проте в 2016 р. на отримання ліцензій підприємці витрачали значно менше часу, ніж у 2015 р., а на отримання сертифікатів — навпаки. Під час досліджуваного 2015 р. діяв мораторій на перевірки МСП, отже, МСП відчували позитивні зміни в цій сфері, проте дане дослідження не варто брати до уваги, оскільки 30 червня 2015 р. дія мораторію скінчилась (табл. 5). Вже у 2016 р. 68% підприємств були перевірені принаймні одним органом, в той час як 32% підприємств залишились без перевірок, а в 2015 р. без перевірок було 51,2% підприємств.

Таблиця 4. Елементи часового податку регуляторних вимог для МСП України

Назва елементу	Опис	Часові витрати/днів	
		2015	2016
державний реєстратор	Реєстрація підприємства – це комплекс дій по створенню суб'єкта господарювання будь-якої організаційно-правової форми та/чи їх структурних підрозділів. Перереєстрація у разі зміни форми власності, організаційної форми або назви підприємства здійснюється в порядку, встановленому для реєстрації [5]	10,5	11
ліцензії	Ліцензія - документ, що надається органом ліцензування, на право провадження суб'єктом господарювання визначеного ним виду господарської діяльності, що підлягає ліцензуванню [3; 5]	36,4	24,3
сертифікат відповідності	Сертифікат відповідності - документ, що підтверджує виконання визначених вимог, які стосуються об'єкта оцінки відповідності (ЗУ про технічні регламенти та оцінку відповідності) [4]	14,3	15,2
гігієнічний дозвіл	Висновок державної санітарно-епідеміологічної експертизи (гігієнічний/санітарний висновок) - документ, що засвідчує відповідність (невідповідність) об'єкта державної санітарно-епідеміологічної експертизи медичним вимогам безпеки для здоров'я і життя людини [2]	9,4	8,8

Таблиця 5. Оцінка змін деяких елементів часового податку в 2015 р.

Назва	Зміни у досліджуваній період															
Рєєстрація	— — Вартість, грн. —■— Тривалість, днів <table><tr><th>Період</th><th>Вартість, грн.</th><th>Тривалість, днів</th></tr><tr><td>1991-2012 р.</td><td>678</td><td>27</td></tr><tr><td>2013-2014 р.</td><td>637</td><td>19</td></tr><tr><td>2 015р.</td><td>380</td><td>10,5</td></tr><tr><td>2 016р.</td><td>432</td><td>11</td></tr></table>	Період	Вартість, грн.	Тривалість, днів	1991-2012 р.	678	27	2013-2014 р.	637	19	2 015р.	380	10,5	2 016р.	432	11
Період	Вартість, грн.	Тривалість, днів														
1991-2012 р.	678	27														
2013-2014 р.	637	19														
2 015р.	380	10,5														
2 016р.	432	11														
Ліцензії	в порівнянні з 2013 р. у % опитаних <table><tr><th>Категорія</th><th>2 015р.</th><th>2 016р.</th></tr><tr><td>Ускладнилась</td><td>20%</td><td>17,7%</td></tr><tr><td>Без змін</td><td>52%</td><td>52,4%</td></tr><tr><td>Спростилась</td><td>28%</td><td>29,9%</td></tr></table>	Категорія	2 015р.	2 016р.	Ускладнилась	20%	17,7%	Без змін	52%	52,4%	Спростилась	28%	29,9%			
Категорія	2 015р.	2 016р.														
Ускладнилась	20%	17,7%														
Без змін	52%	52,4%														
Спростилась	28%	29,9%														
Сертифікат	в порівнянні з 2013 р. у % опитаних <table><tr><th>Категорія</th><th>2 015р.</th><th>2 016р.</th></tr><tr><td>Ускладнились</td><td>12%</td><td>15,5%</td></tr><tr><td>Без змін</td><td>67%</td><td>62,6%</td></tr><tr><td>Спростились</td><td>21%</td><td>21,8%</td></tr></table>	Категорія	2 015р.	2 016р.	Ускладнились	12%	15,5%	Без змін	67%	62,6%	Спростились	21%	21,8%			
Категорія	2 015р.	2 016р.														
Ускладнились	12%	15,5%														
Без змін	67%	62,6%														
Спростились	21%	21,8%														
Перевірки	у % опитаних МСП <table><tr><th>Категорія</th><th>2 015р.</th><th>2 016р.</th></tr><tr><td>зменшились</td><td>53,7%</td><td>46,3%</td></tr><tr><td>збільшились</td><td>3,4%</td><td>4,6%</td></tr><tr><td>ситуація не змінилась</td><td>39,3%</td><td>49,1%</td></tr></table>	Категорія	2 015р.	2 016р.	зменшились	53,7%	46,3%	збільшились	3,4%	4,6%	ситуація не змінилась	39,3%	49,1%			
Категорія	2 015р.	2 016р.														
зменшились	53,7%	46,3%														
збільшились	3,4%	4,6%														
ситуація не змінилась	39,3%	49,1%														

Джерело: складено автором за даними джерела [5].

Таблиця 6. Ставки податку в країнах світу

Країна	Місце в загальному рейтингу	Місце за обраною категорією	
		місце в обраній категорії	рівень податків, %
Бруней	58	1	8,7
Катар	18	2	11,3
Македонія	68	3	12,9
...	...	...	...
Україна	85	117	52,2
...	...	...	...
Болівія	17	137	83,7
Аргентина	104	138	137,4

Джерело: складено автором за даними джерела [10].

Найважливішим аспектом в діяльності всіх підприємств є кількість податків. За даними дослідження АБСА в 2015р. в Україні 52% підприємств сплачували загальний податок, а 48% — єдиний. Серед 138 країн світу, Україна посідає 117 місце за розмірами сплачуваних податків від підприємницької діяльності (табл. 6). В розрахунку цього показника враховували податок на прибуток підприємств (% від прибутку), соціальні внески а також інші податки. Всі досліджувані податки мають відношення виключно до підприємця, і не стосуються працюючих на підприємстві людей [10].

Отже, рівень оподаткування підприємництва в Україні один із найвищих серед країн Європи. Лише три європейські країни мають більші ставки оподаткування, а саме: Бельгія (121 місце із значенням 58,4%), Франція (124 місце із значенням 62,7%) та Італія (129 місце із значенням 64,8%) [10].

Наступним кроком дослідження АБСА було виявлення труднощів для МСП у системі адміністрування та регулювання сплати податків, у також виявлення заходів, які МСП очікують від держави за для спрощення діяльності та розвитку МСП (табл. 7).

Також серед інших інструментів державної допомоги близько третини опитаних підприємств потребують консультації та тренінги з питань започаткування підприємницької діяльності та її розвитку, а також стосовно просування продуктів та послуг [5], а в 2016 р. потреба в консультаціях збільшилась майже до 50%. Не зважаючи на те, що на даний час існує певна кількість інструментів державної підтримки МСП, українські підприємці не мають досвіду користування цією допомогою, оскільки лише 15% керівників МСП зазначили що звертались до держави по допомогу [5]. При цьому найчастіше

підприємці отримували здебільше інформаційну допомогу з боку держави, таку як дзвінки на "гарячу лінію".

ВИСНОВКИ

у статті проаналізовано опитування керівників малого та середнього підприємництва та органів влади з метою надання оцінки ділового клімату в Україні. За результатами дослідження три з чотирьох складових індексу ділового клімату в 2016 р. мали тенденцію до підвищення, а саме індекс ділового середовища короткостроковий підвищився із -0,26 до -0,17; індекс ділової активності короткостроковий підвищився із -0,04 до +0,06 та індекс регуляторного середовища, не зважаючи на відміну мораторію на перевірки МСП підвищився із +0,17 до +0,19. Проте індекс ділової активності довгостроковий знизився із +0,17 до +0,15, що свідчить про не готовність підприємців розвиватись в наступні 2 роки, якщо вони не побачать змін в найближчий час.

Виявлено, що серед 138 країн світу, Україна посідає 21 місце серед країн з найвищими податками від підприємницької діяльності тобто, рівень оподаткування підприємництва в Україні один із найвищих серед країн Європи. Отже, малі та середні підприємства потребують державну підтримку перед усім у спрощенні податкового адміністрування, зменшення кількості необхідних документів та створенні єдиного інформаційного ресурсу.

Література:

1. Горынский М. Малый бизнес в Украине — возможные перспективы [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://intercredit.com.ua/39/article6299>
2. Закон України Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення від 24.02.1994

Таблиця 7. Найважливіші складності діяльності МСП та необхідні заходи державної допомоги

Складності, %			Необхідні інструменти державної допомоги, %		
Назва	2015	2016	Назва	2015	2016
Нестабільність податкового законодавства	61	65	Спрощення податкового адміністрування	77	80
Високі ставки податків та зборів	48	33,5	Зменшення кількості необхідних документів	71	82
Високий розмір штрафних санкцій за помилки	45	51,3	Створення єдиного інформаційного ресурсу	67	78
Часті зміни форм податкової звітності	43,3	38	Перетворення податкової на сервісну службу для платників податків	65	67

Джерело: складено автором за даними джерела [5].

№ 4004-XII / [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4004-12>

3. Закон України Про ліцензування видів господарської діяльності від 02.03.2015 № 222-VIII / [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/222-19>

4. Закон України Про технічні регламенти та оцінку відповідності від 15.01.2015 № 124-VIII [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/124-19>

5. Інститут економічних досліджень та політичних консультацій [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.ier.com.ua/files//publications/USAID%20LEV/LEV_ABCA_report_Cost_of_doing_business.pdf

6. Кучерова Г.Ю. Закордонний досвід стратегічного розвитку податкової свідомості громадян європейської спільноти / Г.Ю. Кучерова // Управління економікою: теорія та практика. Четверті Чумацькі читання: зб. наук. праць / НАН України, Ін-т економіки пром-сті; редкол.: О.І. Амоша (голов. ред.), В.І. Ляшенко (відп. ред.), Л.М. Кузьменко та ін. — К., 2015. — С. 271—280.

7. Лавренчук Е. Обличчям до малого бізнесу / [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://news.finance.ua/ua/news/~273161>

8. Турчак В.В. Сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку малого бізнесу в Україні / В. В. Турчак / Молодий вчений. — 2013. — № 1 (01). — С. 39—44. — Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/j-pdf/molv_2013_1\(01\)_9.pdf](http://nbuv.gov.ua/j-pdf/molv_2013_1(01)_9.pdf)

9. The World Bank "Ease of Doing Business in Ukraine" <http://www.doingbusiness.org/data/exploreeconomies/ukraine>

10. World Economic Forum "Global Competitiveness Index" <http://reports.weforum.org/global-competitiveness-index/country-profiles/#economy=UKR>

References:

1. Horynskyj, M. (2011), "Small business in Ukraine — disturbing prospects", available at: <http://intercredit.com.ua/39/article6299> (Accessed 20 May 2017).

2. Verkhovna Rada of Ukraine (1994), The Law of Ukraine "About sanitary and epidemiological welfare", available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4004-12> (Accessed 20 May 2017).

3. Verkhovna Rada of Ukraine (2015), The Law of Ukraine "About licensing of economic activities", available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/222-19> (Accessed 2 March 2015).

4. Verkhovna Rada of Ukraine (2015), The Law of Ukraine № 124-VIII "On the technical regulations and conformity assessment", available at: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/124-19> (Accessed 20 May 2017).

5. Institute for Economic Research and Policy Consulting (2015), "An annual review business climate Ukraine: 2015", available at: http://www.ier.com.ua/files//publications/USAID%20LEV/LEV_ABCA_report_Cost_of_doing_business.pdf (Accessed 20 May 2017).

6. Kucheroва, G.Y. (2015), "Foreign experience of strategic development tax consciousness of citizens of the European Community", Upravlinnia ekonomikoiu: teoriia ta praktyka [Management of the economy: theory and practice], Institute of Industrial Economics, Kyiv, Ukraine, pp. 271-280,

7. Lavrenchuk, E. (2012) "Facing to Small Business", available at: <http://news.finance.ua/ua/news/~273161> (Accessed 20 May 2017).

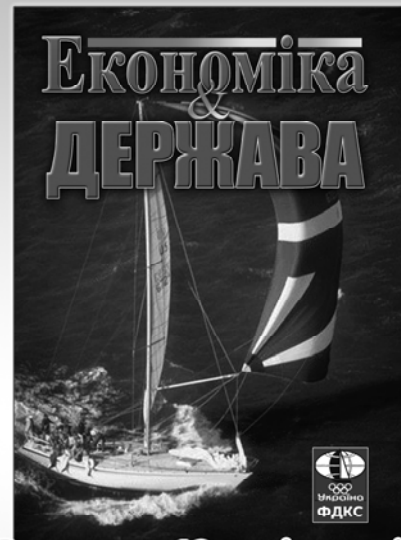
8. Turchak, V. V. (2013), "Current state, problems and prospects of development of small business in Ukraine", Molodyj vchenyj, vol. 1, pp. 39-44, available at: [http://nbuv.gov.ua/j-pdf/molv_2013_1\(01\)_9.pdf](http://nbuv.gov.ua/j-pdf/molv_2013_1(01)_9.pdf) (Accessed 20 May 2017).

9. The World Bank (2017), "Ease of Doing Business in Ukraine" available at: <http://www.doingbusiness.org/data/exploreeconomies/ukraine> (Accessed 20 May 2017).

10. World Economic Forum (2017), "Global Competitiveness Index" available at: <http://reports.weforum.org/global-competitiveness-index/country-profiles/#economy=UKR> (Accessed 20 May 2017).

Стаття надійшла до редакції 01.06.2017 р.

Науково-практичний журнал «ЕКОНОМІКА ТА ДЕРЖАВА»

Виходить 12 разів на рік

Журнал включено до переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук з ЕКОНОМІКИ

www.economy.in.ua

e-mail: economy_2008@ukr.net

тел.: (044) 223-26-28

(044) 458-10-73

Передплатний індекс: 01751